

Sygn. akt III U 428/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Łomży III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSO Jolanta Pardo

Protokolant : st. sekr. sąd. Agata Fronc

po rozpoznaniu 18 października 2019 r. w Ł. na rozprawie

sprawy E. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o wysokość świadczenia

na skutek odwołania E. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z (...) Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala E. D. prawo do przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z 16 stycznia 2014 roku znak (...) bez pomniejszania jej wysokości o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur przyznanych przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego, poczynając od 1 maja 2016 roku.

Sygn. akt III U 428/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B. decyzją z (...) wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 25.06.2019 r. sygn. akt III U 220/19 odmówił E. D. przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z 16.01.2014 r. na podstawie art. 114 ust 1 pkt 1 i pkt 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Argumentował, że w sprawie nie przedstawiono nowych dowodów ani nie ujawniono nowych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji przyznającej emeryturę powszechną, a ustalenie wysokości emerytury z zastosowaniem art. 25 ust 1 b ustawy emerytalnej nie zostało spowodowane błędem organu rentowego.

Odwołanie od decyzji złożyła E. D.. Nie zgodziła się z decyzją i wniosła o przeliczenie emerytury zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 06.03.2019 r. sygn. akt P 20/16.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał stanowisko zawarte w uzasadnieniu decyzji i wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje :

E. D. urodziła się (...)

Decyzją z 04.06.2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał E. D. emeryturę w wieku obniżonym – (...)–1/10/E.

Decyzją z 16.01.2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał E. D. emeryturę po osiągnięciu wieku emerytalnego, której wysokość obliczono z zastosowaniem art. 25 ust 1 b ustawy z dnia 17 12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) czyli podstawę emerytury pomniejszono o sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne- (...). Wypłata emerytury została zawieszona, gdyż korzystniejszym świadczeniem była dotychczasowa emerytura o symbolu E.

Wyrokiem z 06.03.2019 r. wydanym w sprawie sygn. akt P 20/16 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 poz. 39) w brzmieniu obowiązującym do 30 września 2017 r. w zakresie w jakim dotyczy urodzonych w (...) r. kobiet które przed 01 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

23 kwietnia 2019 r. E. D. złożyła w ZUS-ie wniosek o wznowienie postępowania w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 06.03.2019 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B. postanowieniem z 15.05.2019 r. wznowił postępowanie w sprawie zakończonej decyzją z 16.01.2014 r. (...) na zasadzie art. 145a KPA z uwagi na orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej art. 25 ust 1b ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w brzmieniu obowiązującym do 30.09.2017 r. w zakresie w jakim dotyczy kobiet urodzonych w (...) r. które przed 2103 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy.

Natomiast decyzją z 15.05.2019 r. ZUS odmówił uchylenia decyzji z 16.01.2014 r. i stwierdził jej wydanie z naruszeniem prawa. W uzasadnieniu wskazał, że zgodnie z art. 146 § 1 KPA uchylenie decyzji z powodu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją na podstawie którego została wydana decyzja nie może nastąpić jeżeli od doręczenia decyzji upłynęło pięć lat. W takim przypadku, zgodnie z art. 151 § 2 KPA organ administracji publicznej ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa. Uchylenie decyzji z 16.01.2014 r. nie jest możliwe z uwagi na upływ 5 lat od jej doręczenia.

Od decyzji E. D. wniosła odwołanie do sądu 20.05.2019 r.

Wyrokiem z 25 czerwca 2019 r. wydanym w sprawie III U 220/19 Sąd Okręgowy w Łomży odwołanie oddalił a wniosek o przeliczenie emerytury na zasadzie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zawarty w odwołaniu przekazał do rozpoznania organowi rentowemu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w B. decyzją z (...) wykonując wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 25.06.2019 r. odmówił E. D. przeliczenia emerytury przyznanej decyzją z 16.01.2014 r. na podstawie art. 114 ust 1 pkt 1 i pkt 6 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu podano, że w sprawie nie przedstawiono nowych dowodów ani nie ujawniono nowych okoliczności istniejących przed wydaniem decyzji przyznającej emeryturę powszechną, a ustalenie wysokości emerytury z zastosowaniem art. 25 ust 1 b ustawy emerytalnej nie zostało spowodowane błędem organu rentowego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w art. 114 ust. 1 wprowadziła instytucję swoistego wznowienia postępowania. Instytucja ta pozwala na ponowne ustalenie wysokości świadczenia wykorzystując przesłanki wymienione w tym przepisie, które są znacząco mniej rygorystyczne niż określone w KPA. Zdaniem Sądu przepis art. 114 ma zastosowanie przy rozpoznaniu wniosku odwołującej się.

Sąd Okręgowy w tym zakresie podziela stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z 26.11.1997 r. II ZP 40/97, wydanej wprawdzie na tle ustawy z 14.12.1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin ale aktualnej również w odniesieniu do obecnego stanu prawnego. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że błędne ustalenie wysokości świadczenia niezależnie od przyczyn błędu zawsze daje podstawę do przeliczenia świadczenia.

Warto też zwrócić uwagę na uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 06.03.2019 r. sygn. akt P 20/16, gdzie w części dotyczącej skutków wyroku (pkt 5 uzasadnienia) Trybunał wskazał na konieczność skorzystania z wszystkich środków proceduralnych zmierzających do wydania nowego rozstrzygnięcia pozostawiając znaczny margines dowolności organom i sądom w ocenie i rozstrzygnięciu następstw wyroku TK w konkretnych wypadkach.

Przepis art. 190 ust. 4 Konstytucji był wielokrotnie poddawany interpretacji Trybunału Konstytucyjnego. W licznych orzeczeniach Trybunał oceniał, czy jego implementacja dokonywana w ustawach zwykłych odpowiada celowi założonemu przez ustrojodawcę. Trybunał wskazywał, że po pierwsze, z art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika wola ustrojodawcy wyraźnie ukierunkowana na możliwość rozpatrzenia sprawy w nowym stanie prawnym, ukształtowanym w następstwie orzeczenia Trybunału, a zatem po wyeliminowaniu przepisu uznanego za niekonstytucyjny (zob. wyroki z: 20 lutego 2002 r., sygn. K 39/00, OTK ZU nr 1/ (...), poz. 4; 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02, OTK ZU nr 4/A/2002 r., poz. 41). Po drugie, środki, dzięki którym cel ten ma być zrealizowany (tzw. operacjonalizacja art. 190 ust. 4 Konstytucji), pozostawiono do unormowania w poszczególnych procedurach, przyznając ustawodawcy swobodę w ich doborze. Bezpośrednią konsekwencją tego jest stwierdzenie, że pojęcia "wznowienie postępowania", którym ustawodawca posłużył się w art. 190 ust. 4 Konstytucji, nie należy rozumieć w sensie technicznym, w jakim posługują się nim przepisy proceduralne (wznowienie sensu stricto). **Przeciwnie, chodzi o wszelkie środki prawne postawione stronom i sądom do dyspozycji, dzięki którym można osiągnąć efekt w postaci ponownego rozstrzygnięcia sprawy, według stanu prawnego po wyeliminowaniu niekonstytucyjnych przepisów (por. postanowienie z 14 kwietnia 2004 r., sygn. SK 32/01, OTK ZU nr 4/ (...), poz. 35; wyroki z: 11 czerwca 2002 r., sygn. SK 5/02; z 9 czerwca 2003 r., sygn. SK 12/03, OTK ZU nr 6/ (...), poz. 51; 2 marca 2004 r., sygn. SK 53/03, OTK ZU nr 3/ (...), poz. 16; 27 października 2004 r., sygn. SK 1/04, OTK ZU nr 9/ (...), poz. 96). Po trzecie, przyjmuje się, że z art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika konstytucyjne prawo podmiotowe uruchomienia procedur zmierzających do wydania nowego rozstrzygnięcia, opartego na stanie prawnym powstałym po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego (por. sygn. K 39/00, sygn. SK 5/02, sygn. SK 1/04).**

Zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 17 12 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 oraz z 2019 poz. 39 dalej jako ustawa emerytalna):

1. W sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;

5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;

6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

1e. Uchylenie lub zmiana decyzji, o której mowa w ust. 1, nie może nastąpić, jeżeli od dnia jej wydania upłynął okres:

1) 10 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2-4;

2) 5 lat - w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1 i 5;

3) 3 lat - w przypadku określonym w ust. 1 pkt 6.

1f. Przepisu ust. 1e nie stosuje się, jeżeli:

1) w wyniku uchylecia lub zmiany decyzji z przyczyn określonych w ust. 1 osoba zainteresowana nabyła prawo do świadczenia lub świadczenie w wyższej wysokości;

2) uchyleniu lub zmianie podlega decyzja o ustaleniu kapitału początkowego, który nie został uwzględniony do obliczania wysokości emerytury ustaloną prawomocną decyzją.

Art. 114 ust 1 ustawy emerytalnej judykatura traktuje jako podstawę prawną dla weryfikacji i wzruszalności decyzji organów rentowych, w których zawarto ustalenia pozostające w obiektywnej sprzeczności z ukształtowanym ex lege stanem uprawnień emerytalno-rentowych zainteresowanych (por. wyroki SN z 25.02.2008 r. I UK 249/07, z 22.02.2010 r. I UK 247/09, z 09.12.2015 r. I UK 533/14, postanowienie SN z 20.09.2011 I BU 4/11). Nie ulega wątpliwości, że taka niezgodność może powstać w sytuacji, gdy decyzja o wysokości czy prawie do świadczenia jest wydana na podstawie niekonstytucyjnego przepisu. Eliminacja tych sprzeczności zawsze stanowi uzasadnienie dla ponowienia postępowania zakończonego ostateczną decyzją organu rentowego, której rozstrzygnięcie jest niezgodne z ukształtowaną ex lege sytuacją prawną ubezpieczonego.

Wydanie decyzji z naruszeniem prawa, co przecież sam ZUS stwierdził w decyzji z 15.05.2019 r., należy zakwalifikować jako błąd organu rentowego czyli podstawę przeliczenia świadczenia z art. 114 ust 1 pkt 6 ustawy emerytalnej. Za taki błąd uznaje się bowiem każdą obiektywną wadliwość decyzji (teoria tzw. obiektywnej błędności decyzji) niezależnie od tego czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki czy też np. wadliwej legislacji- patrz wyrok SN z 04.10.2018 r. III UK 153/17.

A zatem art. 114 ust. 1 pkt 6 ustawy emerytalnej jest pełnowartościową podstawą prawną pozwalającą na merytoryczne rozstrzygnięcie o prawie strony do przeliczenia nieprawidłowo obliczonej emerytury i to za okres 3 lat zgodnie z art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej wobec stwierdzenia błędny organu rentowego- patrz uchwała SN z 26.11.1997 r. III ZP 40/97.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku na zasadzie **art. 477¹⁴ § 2 KPC.**